

Dit is het eerste deel van een geplande serie van drie, die samen alle bladmossen van Australië zullen gaan behandelen. De eilanden behorend tot Australië worden buiten beschouwing gelaten. De flora is het resultaat van een langetermijnproject waarvan nu het eerste deel is verschenen.

Deel 1 bevat naast een inleiding, een overzicht van auteurs, illustratoren en fotografen. Het hoofdstuk over de geschiedenis van de bryologie in Australië vind ik lezenswaardig. Het hoofdstuk 'Introduction to mosses' is ook zeer de moeite waard. Dit wordt gevolgd door een relatief korte bijdrage over 'Fossil record of Bryophytes'. Steeds is consequent de literatuur per hoofdstuk of systematische groep bij elkaar gehouden. De systematische indeling van het boek volgt het systeem van B. Goffinet en W.R. Buck (Monogr.Syst.Bot. 98: 205-239; 2004).

Illustraties zijn in hoofdzaak in zwart-wit en van een goede kwaliteit. Tussen de teksten is verder een aantal fraaie kleurenfoto's opgenomen. Niet alle groepen zijn even gelijkmatig geïllustreerd. Het geslacht *Bryum* en verwanten bijvoorbeeld, echter wel. Regelmatig wordt voor illustraties van soorten ook doorverwezen naar andere, meest recente, flora's en andere publicaties. Een tabel voor alle Australische mosgeslachten is aanwezig. Naast bekende groepen, zoals veenmossen, hunebedmossen en haarmosseren en verwanten, worden ook groepen behandeld die meer typische tropisch zijn en/of voorkomen op het zuidelijk halfrond of uitsluitend in Australië, eventueel ook in Nieuw Zeeland. Dit deel geeft een redelijk aantal soorten dat ook in Europa voorkomt. De opzet van het geslacht *Bryum* en verwanten is grotendeels nieuw.

Voor elke systematische groep worden naast beschrijvingen per geslacht en soort opgenomen: synoniemen (voor Australië), verspreidingsgegevens in Australië en daarbuiten, oecologische gegevens en vaak ook een discussie. Voor geslachten met meerdere soorten zijn overzichtelijke tabellen opgenomen. Door de hele flora heen worden de soorten geregeld vergeleken met de meest verwante taxa, ook wel met soorten uit andere geslachten. Nieuwe soorten, combinaties en lectotypificaties zijn aan het eind van het boek bij elkaar geplaatst. Ook de verspreidingskaartjes van de soorten staan bij elkaar aan het eind van de publicatie. Het boek sluit af met een uitvoerige index.

Van nabij weet ondergetekende hoeveel werk aan deze publicatie ten grondslag ligt. Ik wil de Australische bryologen van harte gelukwensen met deze uitgave. Met spanning wachten we de nog volgende twee delen af.

Flip Sollman

Bespreking: Encyclopedie van de Zweedse flora en fauna. Bladmossen: *Anoetangium* - *Orthodontium*

T. Hallingbäck, N. Lönnel & H. Weibull. 2008. *Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor: Kompaktmossor - kapmossor. Bryophyta: Anoetangium - Orthodontium. ArtDatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Uppsala. 504 pagina's. Hard kaft, gebonden. Formaat 28.5 x 23 cm. ISBN 978-91-88506-50-4. Prijs ongeveer € 60.*

In 2001 is ArtDatabanken ("Swedish Species Information Centre") gestart met het "Swedish Taxonomy Initiative" dat moet uitmonden in een encyclopedie met 50,000 gedetailleerde soortbeschrijvingen voor Zweedse plant- en diergroepen. De delen worden uitgegeven in stofomslag

of in een omslag van rendierleer! Het eerste mossendeel verscheen in 2006 en behandelde *Buxbaumia* - *Leucobryum* (*Buxbaumiales*, *Diphysciales*, *Timmiales*, *Encalyptales*, *Funariales*, *Bryoxiphiales*, *Grimmiales*, *Archidiales* en *Dicranales*). Dit tweede deel omvat de *Pottiales*, *Splachnales*, *Orthotrichales*, *Hedwigiales* en *Bryales*. De systematische indeling volgt die van Goffinet & Buck. Even wennen is de opname van de *Ephemeraceae* in de *Pottiaceae*.

De tekst is in het Zweeds maar voor elke soort is een Engelstalige samenvatting opgenomen waarin morfologische kenmerken en standplaatsgegevens worden vermeld. De sleutels zijn zowel in het Zweeds als Engels. Algemene sleutels onbreken. Alleen binnen genera worden soorten uitgesleuteld. Hierbij worden de lemma's voorzien van fotootjes van de gebruikte kenmerken, vergelijkbaar met de figuurtjes in de sleutels van de Nederlandse veenmossen. Dit werkt erg goed, bijvoorbeeld binnen de *Pohlia annotina*-groep waar figuren van broedknoppen zijn opgenomen in de sleutel. De meeste ruimte wordt ingenomen door uitvoerige soortbeschrijvingen (in het Zweeds) waarbij altijd habitatfoto's zijn opgenomen en ook foto's van details, zoals blaadjes, sporenkapsels, peristomen of broedorgaantjes. De fotogenieke *Splachnaceae* zijn ruim geïllustreerd! Soms zijn ook aquarellen van mosplanten toegevoegd.

Heel waardevol zijn de verspreidingskaartjes waarop voor Fennoscandinavië (Noorwegen, Zweden, Finland en Denemarken) in twee kleuren het optimale en suboptimale verspreidingsgebied is weergegeven. Hierbuiten zijn vindplaatsen aangeduid met stippen. De kaartjes zijn hierdoor veel nauwkeuriger dan de districts aanduidingen in Nyholm's "Illustrated Flora of Nordic Mosses". De kaartjes geven ook een indicatie welke nieuwe soorten wellicht nog in Nederland zijn te verwachten, zoals *Pohlia prolifera*.

In taxonomisch opzicht zijn er weinig verschillen met de in Nederland gevolgde opvattingen. Zo worden *Ephemerum serratum* var. *minutissimum* en *Zygodon viridissimus* var. *stirtonii* evenals bij ons als variëteiten opgevat, in tegenstelling tot de Europese checklist (2006). *Syntrichia calcicola* en *S. ruralis* worden als aparte soorten behandeld naast *S. ruraliformis*. Ook *Didymodon vinealis*/*D. insulanus* en *Bryum capillare*/*B. moravicum* worden als aparte soorten opgevat. *Ulota bruchii* wordt als variëteit beschouwd van *U. crispa* en niet expliciet uitgesleuteld.

Een fantastisch mooi boek, alleen al vanwege zijn fraaie vormgeving en afbeeldingen. Voor mij zijn de verspreidingskaartjes de belangrijkste reden de boekenserie aan te schaffen. Ook de sleutels zijn een welkome aanvulling, naast die in de "Illustrated moss flora of Fennoscandia" (deels opnieuw uitgegeven als "Illustrated flora of Nordic mosses"). Dat *Bryum demaretianum* genoemd zou zijn "efter Ferdinand M.H. Demaret, mossforskare från Nederländerna", daar doen we niet moeilijk over...

Rienk-Jan Bijlsma